

De Joodse achtergrond van de Bergrede (Matt. 5)

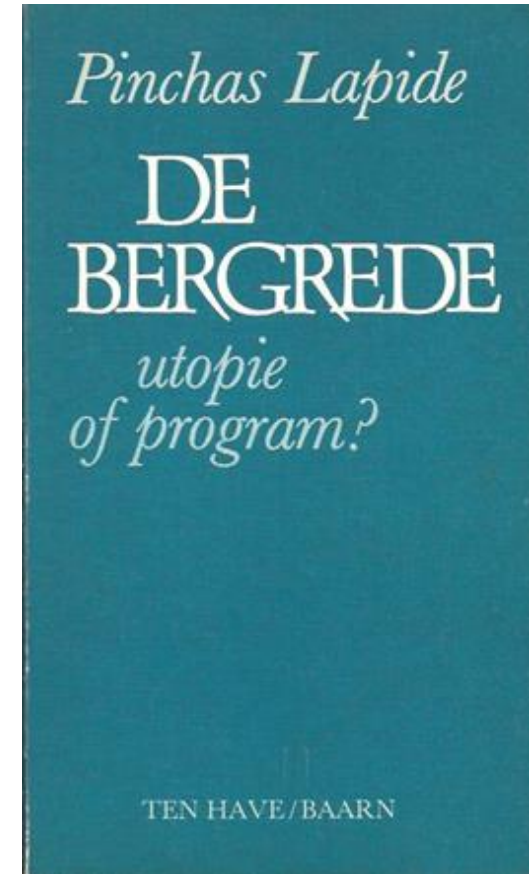

Christenen voor Israël
20 oktober 2020

Dr. Mart-Jan Paul
(www.mjpaul.nl)

Inleiding

- Bergrede in Mattheüs 5-7.
- Waarom een oproep tot volmaaktheid (5:48)?
- Veel lezers ervaren een tegenstelling tussen de Bergrede en de christelijke praktijk.
- Karl Marx
- Pinchas Lapide

Inhoud Bergrede

- Negen zaligsprekingen (5:1-12).
- Discipelen als zout en licht voor de wereld (5:13-16).
- Thora niet afschaffen, maar vervullen (5:17-20).
- Kritische evaluatie van Joodse tradities (5:21-48).

- Aalmoezen en barmhartigheid (6:1-4).
Bidden en vasten (6:9-18). Geen bezorgdheid (6:19-34).
- Splinter en balk (7:1-6). Gebedsverhoring (7:7-12).
- Nauwe poort en de brede weg (7:13-14). Vruchten (7:15-23).
- Afsluiting: wijze en dwaze bouwer (7:24-27).
- Reactie van de menigte (7:28-29).

Rabbi en leerlingen

- Een leerling: *talmid*. ‘... iedere leerling, wanneer hij volledig getraind is, zal net als zijn meester zijn’ (Luk. 6:40).

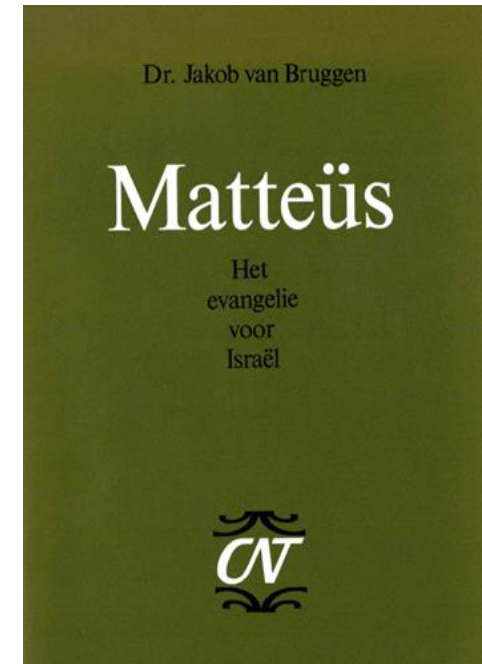

- Paulus: ‘Wat jullie hebben geleerd en ontvangen en gehoord en in mij gezien hebben, breng deze zaken in praktijk.’ (Fil. 4:9)
- ‘Bergonderwijs’ of ‘Bergleer’.
- Twaalf discipelen, of iets ruimere kring (Luk. 6:17).

<https://coveredinthedustoftherabbi.wordpress.com/talmidim-movement/>

Het evangelie voor Israël

- Vroegchristelijke traditie: Mattheüs als schrijver, eerst in het Hebreeuws, later vertaald in het Grieks.
 - Hiëronymus: in de vierde eeuw nog een afschrift van dit Hebreeuwse origineel.
 - Eusebius: Mattheüs werkte eerst onder de Hebreëën.
 - Het evangelie was primair bestemd voor christenen die tot het Joodse volk behoorden of die goed bekend waren met het Jodendom.
- Het geslachtsregister van Jezus Christus, de Zoon van David, de Zoon van Abraham' (1:1).
- Zeer veel citaten uit het Oude Testament, zoals 'opdat vervuld zou worden'.

Opvattingen over Bergrede

- 1) De perfectionistische opvatting.
- 2) De theorie van de onvervulbaarheid.
- 3) Een tijdelijke ethiek.
- 4) Beperking tot het privéleven.
- 5) Geschiedkundige benadering: tijd van de Romeinen.

Pinchas Lapide:

- Jezus neemt God volkomen serieus, waardoor Hij wordt bezield door een heilzame ontevredenheid ten aanzien van alle compromissen.
- Voorschriften zijn in principe uitvoerbaar.

Zalig

- Negen zaligsprekingen. Grieks: *makarios* (meervoud *makarioi*). ‘Zalig’ of ‘gelukkig’ (WV, NBV, NBV21). BGT doet: ‘Het echte geluk’.
- Psalm 1:1 ‘Zalig / welzalig de man die niet wandelt in de raad van de goddelozen.’ Psalm 2:12 ‘Welzalig allen die tot hem de toevlucht nemen.’
- Het woord ‘*asjre*: diepgaand en duurzaam geluk.
- De Griekse Septuaginta 68 x *makarios*.
- Het tegenovergestelde in OT en NT: Wee u!
- Martin Buber Psalm 1:1 met ‘O, het geluk van de man ...’
- Nu en in de toekomst: loon is groot in het koninkrijk der hemelen (5:12).

Jezus Sirach + 4Q525

Jezus Sirach

- 'Gelukkig is de mens die geen misleidende woorden spreekt, ... (14:1-2)
- 'Gelukkig is wie samenleeft met een verstandige vrouw ... (25:8-9).

4QBeatitudes (4Q525)

In de eerste kolom gaat het over wijsheid en discipline. Tweede kolom:

- [Zalig is hij die de waarheid spreekt] met een zuiver hart en die niet belastert met zijn tong.
- Zalig zijn zij die zich vastklampen aan haar inzettingen en die zich niet vastklampen aan verkeerde wegen.
- Zalig zijn zij die zich vanwege haar verheugen en die zich niet verspreiden in de wegen van dwaasheid.
- Zalig zijn zij die haar met zuivere handen zoeken en die niet met een bedrieglijk [hart] achter haar aangaan.
- Zalig de man die Wijsheid heeft bereikt en wandelt in de wet van de Allerhoogste ...

Wet / Tora

- Jezus is niet gekomen om de Wet of de Profeten af te schaffen (vs. 17).
- Tora betekent: onderwijs, richtsnoer, leer.
- De eerste vijf Bijbelboeken bevatten veel geschiedenissen, beloften en vervullingen.

- Mozes: 'Welk groot volk is er, dat zulke rechtvaardige verordeningen en bepalingen heeft als heel deze Tora, die ik u heden voorhoud?' (Deut. 4:8).

Jezus en de traditie

- Zes antithesen? (5:21-48).
- ‘maar Ik zeg u’ of: ‘en Ik zeg u’.
- De tweede spreuk: echtbreken. Sirach 9:8.
- Rabbi Hillel echtscheiding erg gemakkelijk.
Rabbi Sjammai: alleen bij overspel. Scheidsbrief in Deut. 24.
- Jezus als rabbi en wijsheidsleraar. Hij is geen nieuwe wetgever die de Tora van Mozes opzijschuift en nieuwe wetten uitvaardigt.
- ‘U hebt gehoord dat gezegd is’: onderwijs in de synagogen, meermalen de mondelinge overlevering.
- ‘Er staat schreven’: een verwijzing naar de Schrift.

Volmaakt

- 5:48 'Weest u dan volmaakt, zoals uw Vader, die in de hemelen is, volmaakt is.'
- Paulus: 'Het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik' (Rom. 7:19).
- 'Uw vader'- relatie.
- Hemelen: de lucht, de sterrenhemel en de hemel van de engelen.
- Wanneer mensen de goede werken zien, zullen ze de Vader, die in de hemelen is, verheerlijken (5:16; vgl. vs. 45).

Hebreeuwse achtergrond

- Twee ‘terugvertalingen’ van de tekst in het Hebreeuws. De ene vertaalt het Griekse woord *teleioi* met de oproep *temimiem* te zijn, zoals de Vader *tamiam* is. De andere vertaalt met *sjelemiem* en met *sjaleem*.
- Heelheid en gaafheid. Offerdier (Ex. 12:5).
Noach: een oprecht man (Gen. 6:9).
Abram: ‘wees oprecht’ (Gen. 17:1).
Zacharias en Elizabeth wandelden onberispelijk (Luk. 1:6).
Koningen en Kronieken: ‘met een volkomen hart’.
- Willibrordvertaling: ‘Jullie zullen dus onverdeeld goed zijn, zoals jullie hemelse Vader onverdeeld goed is’.

Slot van Mattheüs 5

39) Rechterwang, linkerwang.

41) Eén mijl, tweede mijl.

44) Heb uw vijanden lief; zegen hen die u vervloeken; doe goed aan hen die u haten; en bid voor hen die u beledigen en vervolgen.

Corrie ten Boom

45) 'Zodat u kinderen zult zijn van uw Vader, die in de hemelen is.' Zon en regen.

46) Tollenaars.

Conclusie in vers 48

- ‘Dan’: daarom.
- Bedoeling: het gedrag van de Vader vertonen.
- Willibrordvertaling: ‘Jullie zullen dus onverdeeld goed zijn, zoals jullie hemelse Vader onverdeeld goed is.’
- Geen volmaaktheid of perfect zijn, maar stijl van Gods koninkrijk.
- Parallel in Lukas: ‘Wees dan barmhartig, zoals ook uw Vader barmhartig is’ (6:36).
- Paulus: ‘opdat de mens die God toebehoort, volmaakt [volkomen toegewijd] zou zijn, tot elk goed werk volkomen toegerust.’ (2 Tim. 3:16-17)
- Woorden en daden.

Wie is Jezus?

- Werkwijze als Joodse rabbi. Toch meer: gezaghebbend (7:28-29).
- Wie het Koninkrijk ontvangen + loon in de hemelen (5:12).
Jezus zal de norm van de Bergrede toepassen in het gericht (7:21-23).
- Brief van Jakobus.
- Gelijkenis van de wijze en de dwaze bouwer (7:24-27). Wadi.
- Het gezag van Jezus is dus zeer groot.
Hij is de Zoon van God, de Middelaar.

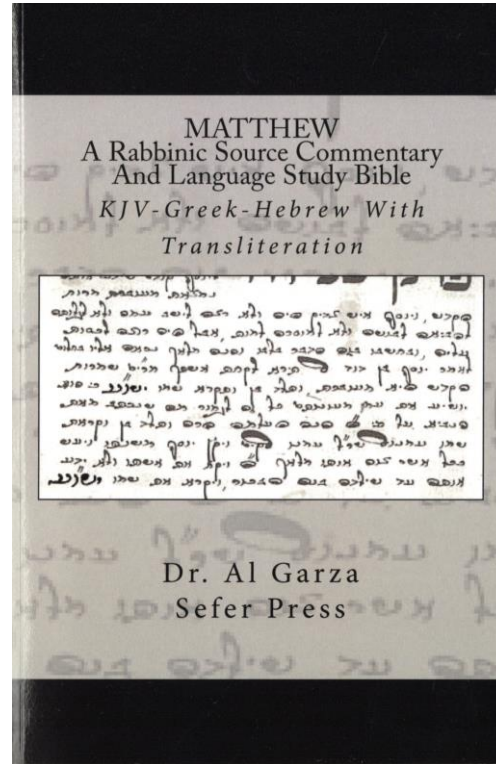
<https://gulfnews.com/uae/weather/watch-rain-starts-to-fill-wadis-valleys-in-uae-east-coast-1.2154925>

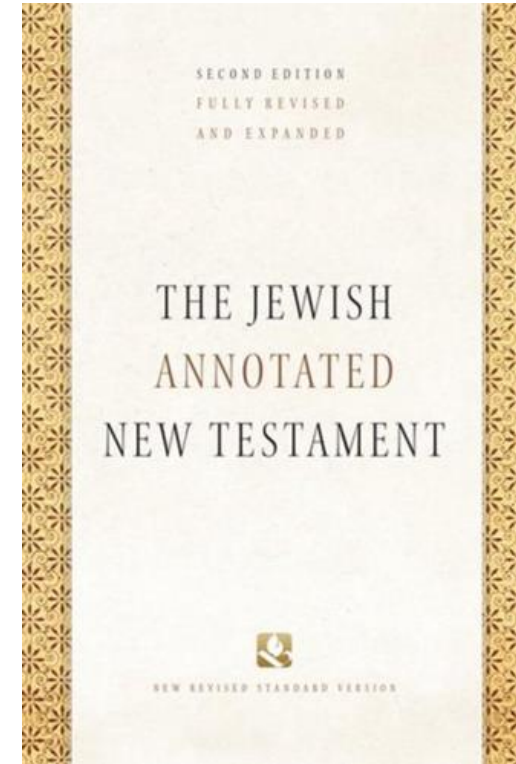
Joodse studies over het NT

Rabbi Elias Soloweyczyk, *Die Bibel, Der Talmud, und das Evangelium*, 1877.

Al Garza, *Matthew. A Rabbinic Source Commentary*, 2015.

Ami-Jill Levine en Mac Zvi Brettler (red.), *Oxford University Press*, 2017.